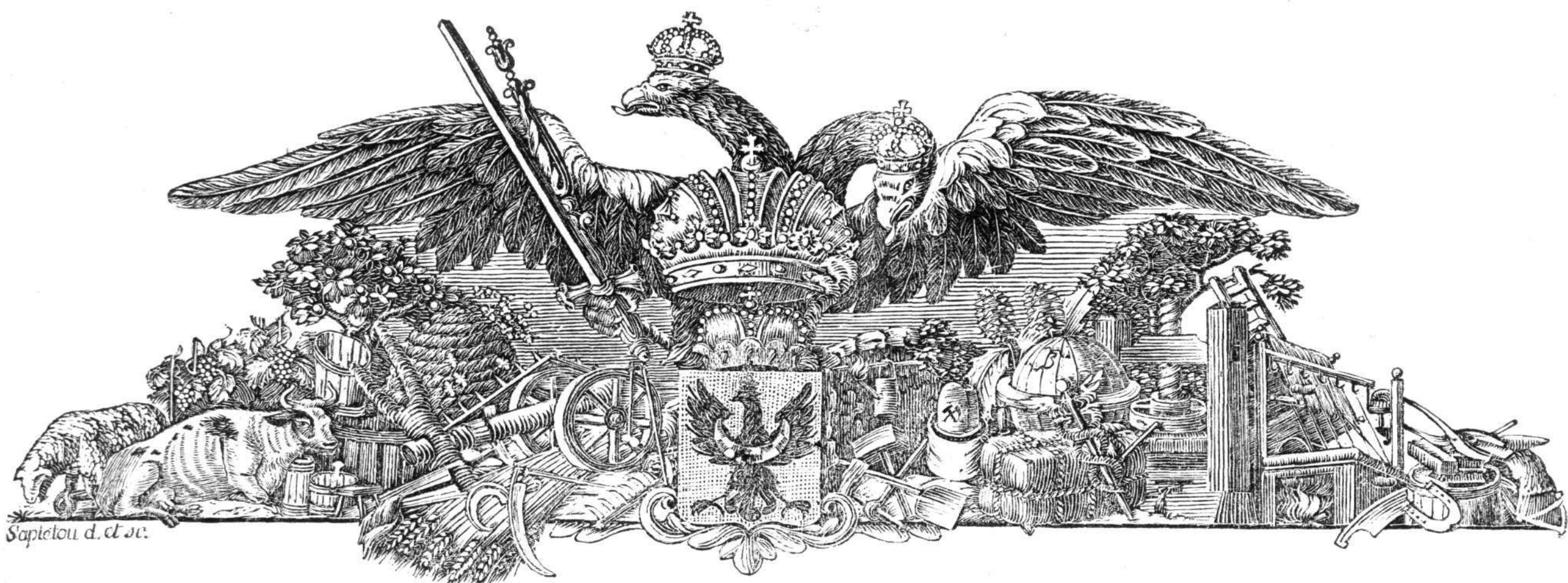

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svetlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj V.

V sredo 17. Svečana. 1847.

List 7.

Starček posvetúhu.

Pod lipo starček lep sedi,
Dovoljnost sije mu 'z oči,
Z naravo blago se raduje,
Prihod spomladi z njo praznuje.

Vesel' mu starčku nasprot
Na klop 'se vsede nek' gospod,
Še mlád — alj kot de b' bil v oblasti
Postáral se hudobnih strasti.

Posvetnim rajem le odpért,
Ga ne raduje božji vért,
Narava lepa, prerojena; —
Krog sebe gleda brez namena.

Al vérlo starčika sercé
Nakviško v mili pesmi gré,
Ki polna božjiga je dúha —
In 'z sanj zbudi tud posvetúha.

„Kakó se starček veselíš.
„Na pragu grôba tik stojíš?
„Potil bom revež merzlo rôso,
„Ko dozorím za smertno kôso.“

Odgovori mu: „Ravno zdaj
„Vesel zares sim bolj, ko kdaj,
„Ker blizo je presrečna dôba,
„De v kraj prišel bom unstran grôba.“

Po tem ga pros', naj mu pové:
Kak se, kak ne živeti smé,
De, kot on, se vesel ohrani,
In lice, čelo gubam vbrani.

„Sim delal, ko sim bil še mlad,
„In delam zdaj, ko star sim, rad;
„Jedila proste le sim vžíval,
„Na kmetih svoje dni prebival.“

„Sim hodil zmirej srednjo pót; —
„Kar zlat' mu zdravju je nasprót,
„Sim varoval se, ino zlasti:
„Sovraštva, jeze — hudih strasti.“

„Takó do zdaj sim živel zdrav,
„Šlo opravilo mi je práv;
„Vest teška me za nič ne peče;“ —
Takó gospodu starček reče. —

Zdaj v bližnji cerkvi pozvoní —
Se vzdigne starček in hití,
Nedeljo sveto praznovati,
Čast in zahvalo Bogu dati.

Pušóbnik pa je ginjen vés;
In rano vdarjeno — svoj kës —
Zamišljen s palco v pések piše —
Za dni zgubljene milo zdiše!

Emanuel Tomšič.

Bratovšnja sv. Florijana

ali

notrajno-avstrijska pogorelska družba za Štajarsko, Koroško in Krajnsko deželo v letu 1846.

V pretečenim letu je bilo zmed vsih poprejšnjih let nar več pogorov, pa tudi deležnikov je toliko na novo k družbi perstopilo, de nikdar toliko ne v pretečenih letih. Zavoljo silno obilnih pogorov se bo letas letno plačilo *) po 17 krajcarjev od 100 gold. zavarvane cene plačevalo; kër je pa silo veliko deležnikov perstopilo, kterih perstop se le v tekočim letu v rajtingo pride, se bo za prihodnje leto plačilo gotovo zmanjšalo.

V letu 1846 je k družbi na novo perstopilo tri tavžent, sto in 75 deležnikov, namreč iz Štajarskiga 2119, tedej 897 več od lani; iz Koroškiga 571, le 15 več od lani; iz Krajn-

skiga 485, tedaj 204 več od lani *). Tudi je v pretečenim letu clo malo deležnikov prostovoljno od družbe odstopilo, in tudi odverženih iz družbe zavoljo nemarnosti in pozabljivosti v plačevanju je bilo le 288, tedaj 458 menj od lani.

Pogorelska družba je pogorelcem v pretečenim letu 129,302 gold. srebra povernila, to je Štajarcam 63,347 gold. Korošcam 32,251 gold. Krajncam pa 33,700 gold. — vsiga skupej 69,812 gold. več od poprejšnjiga leta. Zavoljo tega je moglo tedej letašno létno plačilo povikšano biti. Tudi v pretečenim letu se je trem pogorelcem prigodilo, de niso škode povernjene dobili, kër so zamudili letno plačilo odrajtati, kar se mora po zapovedi vsako leto zadnji čas do zadnjiga Sušca ali 10 dni po sv. Jožefu zgoditi.

Pri ti priložnosti je treba še tega le opomniti: Od tistiga časa, kadar spisek za letne plačila od vikšiga družbniga vodstva pride — kar se neke 3 ali 4 dni po Svečnici zgodi in se zavarvan-

*) Leto pogorelske družbe se začne 1. dan Grudna, končá se pa zadnjiga Listopada; za storjeno škodo, ki se je po pogoriših do zadnjiga Listopada leta 1846 prigodila, bojo letas deležniki po 17 kr. od 100 gold. zavarvane cene plačevali.

*) Tako je práv Krajnci! Veseli nas, de naša lanjska spodbada ni bila zastonj, ko smo vas k obilšimu pristopu podregali; in nadjamo se, de bo kmalo kmalo čas prišel, ko se bo sleherni posestnik v družbo sv. Florijana zapisal.

Vredništvo.

cam vsako leto še posebej po oklicih oznani — noter do zadnjiga Sušca letne plačila prejemati, je sleherniga družbniga komisarja dolžnost; njegova prosta volja pa je, če on po pretečenim Sušču od nekterih pozabljivcev še plačila prejmlje. Taki kasni zavarvanci, kateri se še verh tega brez potrebe v nevarnost podajo, lepo pomoč v nesreči zgubiti, si morajo sami sebi perpisati, če morebiti ob ravno tisti uri, kadar bi jim perložno bilo, komisarja v pisarnici ne dobijo, ali če mu druge opravila jim postreči ne pripusté; zakaj komisar ne more vsakiga človeka posebej čakati in mu streči, kadar bi se mu ravno poljubilo, kér sleherni teh gospodov ima razun pogorelskiga oskerbništva tudi še družih opravil, do katerih ga dolžnost véže. To pa se vé, de oglasi za pogore, plačevanje škode in drugi opravlki niso na noben čas vezani; od takih opravil tedej tudi tukej ni govorjenja; take se morajo opraviti, kadar koli se pergodé.

Kratek zapopadek postáv za družino.

(Dalje)

IV. Od izstopa pôslov iz službe.

Slehnerni pôsel ima dolžnosti službe tako dolgo zvesto opravljati, dokler mu gospodar, ali pa on gospodarju službe ne odpové. Napovedan izstop iz službe se le na koncu službniga léta zgoditi zamore; takó namreč družinske postave govoré in ukažejo, de je čas odpovedovanja službe tri mescé pred novim létam, kér na kmetih službno leto dvanajst mescov terpi. Tode na Krajskim se je navada, de si pôsli in gospodarji v šestih tédnih izstop iz službe napovedujejo, krog in krog močno uterdila. Službna zavezá tedej le po ob pravim časi odpovedani službi odnéhati zamore. Zunej tega pa le v sledečih okoljstava postave poslu odvézo od službnih dolžnost perпустé:

1. Kader se gospodar iz dežele za zmirej preseli in pôsel z njim iti noče.

2. Kader pôsel v teško boleznin pade, takó de dolžnosti svoje službe opravljati ne more.

3. Kader se pôslu kaka možitev ali ženitev naključí.

4. Kader stariši ali žlahtniki pôsla domú kličejo, de bi njim ali v starosti ali v boleznin stregel, ali pa de bi kako gospodarstvo nastopil.

5. Kader pôsel kako dednino (erbsino) doseže, zavoljo ktere on v kak drugi kraj iti mora.

Vsi imenovani vzroki morajo pa resnični in na tanjko skazani biti.

Gospodar pa ima pravico, pôsla brez odpovedovanja službe, tedej neutegama proč poslati, v sledečih zadevah:

1. Kader se pôsel nezvestóbe, tatvine ali kakiga družiga hudiga djanja delézniga stori.

2. Če se skaže, de je pôsel k pijančevanju ali h kaki drugi nerodni navadinagnjen; če je hudobne jeze ali nepokojniga zadržanja, ali če svoje sopsle zoper gospodarja šunta.

Ravno takó ima pa tudi pôsel pravico, brez odpovedovanja službo popustiti, kader gospodar takó gerdo z njim ravná, de ga na njegovih udih rani ali njegovo življenje v nevarnost pripravi.

(Dalje sledí.)

Prošnja farmanov do sejiga fajmoštra.

(Dalje.)

I. Kolikrat se stariši, in zlasti vé matere pritožite, de vas otroci tokó neradi bogajo, de se morate zmirej

nad njimi jeziti, in jim po desetkrat reči, predenj storé, kar jim ukažete. — Práv rad vam verjamem, de je z nebogljivimi, nepokornimi otroci velik križ, in de se ni čuditi, če vas marsikterikrat jeza popade, ali nevolja posili. — Tode, ljubi moji! tega ste si večidel sami krivi, in zlasti vé matere! Jest vé, de mi ne boste zamérile — so smehljaje pridjali — če vas nemalo okregam, — sej nemalo ni nikoli veliko, zunej pri skopimu, kader komu kej vbogajme da. — De vas otroci tokó malo ubogajo, je to vzrok, kér jim dostikrat neprevidno ali pa premehko ukazujete. Dostikrat jim namreč kej velévate, kar je za-nje preteško, ali saj tokó hitro storiti, kakor vi hočete, nemogoče; in če ste po tem primorani, soje povelje zljajšati, ali pa clo preklicati, je to vselej vaši veljavi pri otrocih škodljivo. Narvečkrat pa se s tem pregrešite, de kmalo in brez vredniga vzroka odjenjate, kar ste zapovedali. — Če otrók le nemalo začne v tla gledati, ali se žalostno ali clo na jok deržati: že tó mamko grozno zabolí, — in vse povelje je pozabljeno, ali pa na ravnost preklicano! — In če se kej taciga pogostniši zgodí: otroci to hitro zamerkajo in v spominu obderžé, in po tem ni čuda, če pri vsakim težavnišim povelji oprézovajo, in čakajo, de bi ga dobra mamka nazaj vzeli. — Tudi nekterim gospodarjem — so tukej vmés rekli, in med tem nemalo temno v nas pogledali — bi se utegnulo od ene druge reči, namreč, od njih ravnanja z živino, kej enaciga očitati; le samó s tem razločkam, de so pri njih vzroki, po katerih živino razvadijo, veliko večkrat zapovedovanje nemogljivih reči, kakor prehitra odjenljivost, in de se oní veliko pogostniši s preterdó pozabljenim usmiljenjem pregrešé, kakor matere s premehkim. — Tode, od te reči sede tukej govoriti, ni ne časa, ne prostora. Torej, de se k poprejnemu zapopadku nazaj vernem, vam zamorem povedati, de se v šolah zapovedovanje sploh vse bolj pametno, torej tudi z veliko boljšim tekam ali posledkam zgodí. Že v poprejnem učeniškim poduku, kteriga je po modrim in dobrotnim cesarskim povelji vsak, kateri se k šolskimu poklicu oberne, prejeti dolžan, so šolski učniki opominjevani, previdni biti per zapovedovanji, in nikoli kej zapovedati, kar je za otroke nemogoče, ja tudi kej taciga ne, kar bi bilo za nje preteško, če ni morebiti terdo potrebno. Kader so pa po dobrim prevdarku kej zapovedali, tedaj imajo terdó terjati, de otroci storé, kar jim je rečeno, in sicer na prvo besedo storé; drugači jih imajo ojstro posvariti, ali če to ne pomaga, tudi kaznovati. S takim ravnanjem se tedej lahko doseže, de se otroci kmalo privadijo, brez vstavljanja in precejna prvo besedo to spolniti, kar se jim ukaže. — In iz take navade bote tudi vi, ljubi moji stariši! ako šolo napravite, gotovi dobíček vlekli: otroci, kateri so bili v šoli privajeni, precej na besedo bogati, bodo tudi vas rajši bogali; in obljubim, de ne bodo pol leta v šolo hodili — in se bote nad njih pokoršino ravno tokó čudili, kakor ste se poprej nad njih nebogljivostjo pritoževali; če le ne bote z napčnim zapovedovanjem domá spet pokazili, kar je v šoli popravljeniga bilo. He, moji dobri stariši! — so zdej smehljaje pristavili — in zlasti vé matere! kaj pravite, ali ni to práv lepo peresce, ko vam ga bodo vaši ljubčiki pod zlatim jabelkam domú prinesli? in ktero bo s sojo zeleno barvo ne le lepoto rumeniga jabelka močno povzdigvalo, ampak zraven tega tudi še vam naj veseliši upanje oznanovalo! —

(Dalje sledí.)

Zahvala in prošnja.

(Konec.)

Dokler tedej ne zboljšamo stanú pripravnikom in